Universiteit Utrecht

Is verengelsing van het hoger onderwijs the thing we are waiting for?

Een onderzoek naar de houding van studenten van de faculteit Geesteswetenschappen van de Universiteit Utrecht ten opzichte van de voertaal van een bacheloropleiding.

Sanne Breedveld, 5488648

Bachelorscriptie Taalwetenschap

Begeleider: dr. Anne-France Pinget

Tweede lezer: dr. Rias van den Doel

26 juni 2018, Universiteit Utrecht

Samenvatting

Naar aanleiding van het rapport van de KNAW (2018), waarin staat beschreven dat het nodig is een hernieuwd taalbeleid te creëren voor Nederland, is het raadzaam te kijken naar de integratie van onder andere het Engels in het Nederlandse onderwijssysteem. Het is niet bekend wat Nederlandse studenten vinden van de verengelsing van opleidingen op de universiteit en de vraag is dan ook in welke taal een opleiding moet worden aangeboden om Nederlandse studenten te voorzien in hun behoeftes.

In dit onderzoek wordt daarom op kwantitatieve wijze getracht een beeld te schetsen van de attitudes van studenten van de Universiteit Utrecht ten opzichte van de voertaal van een bacheloropleiding. Hierbij is gebruik gemaakt van een online vragenlijst, waarbij 46 studenten, die voor hun bacheloropleiding aan de faculteit Geesteswetenschappen van de Universiteit Utrecht verbonden waren, drie opleidingsbrochures lazen en vragen hierover beantwoordden. Er waren twee voertalen van deze opleidingsbrochures, waardoor proefpersonen een Nederlandse of een Engelse variant van de brochure te zien kregen.

Statistische analyses tonen aan dat een Engelstalige opleiding significant positievere attitudes krijgt op vragen omtrent het arbeidsmarktperspectief. Daarbij krijgt ook de kwaliteit van de opleiding een significant hogere score bij een Engelstalige opleiding dan bij een Nederlandstalige opleiding. Er worden geen significante verschillen gevonden op de stellingen tussen de opleidingen Geschiedenis en History, maar wel op de stellingen Academische vaardigheden en Activiteiten buiten studie tussen de opleidingen Literatuurwetenschap en Literary Studies.

Afgaand op de resultaten lijkt er onder Nederlandse studenten van de faculteit Geesteswetenschappen aan de Universiteit Utrecht een lichte voorkeur te zijn voor een Engelstalige opleiding. Echter, er is meer onderzoek nodig om met zekerheid te kunnen stellen dat een opleiding de voertaal Engels moet hebben om zo aan te kunnen sluiten bij de behoefte van de Nederlandse student.

Kernwoorden: verengelsing, hoger onderwijs, taalbeleid, attitudeonderzoek, Universiteit Utrecht

Inhoud

1. Aanleiding 4
2. Theoretisch kader 4
2.1 Internationalisering van de maatschappij 5
2.2 Taalbeleid in het Nederlandse onderwijs 6
2.3 Taalbeleid op de Universiteit Utrecht binnen de faculteit Geesteswetenschappen 7
3. Methode 9
3.1. Experimenteel design 9
3.2. Procedure 10
3.2.1. Vragenlijst 10
3.3 Proefpersonen 12
4. Resultaten 13
4.1 Onafhankelijke t-toets met alle opleidingen 14
4.2 ANOVA-analyse met splitsing van opleiding en voertaal 15
4.3 Onafhankelijke t-toets voor de opleidingen met twee voertalen 16
5. Discussie 17
5.1 Interpretatie van statistische gegevens 17
5.2 Beperkingen huidig onderzoek 19
5.3 Mogelijkheden voor vervolgonderzoek 19
6. Conclusie 20
7. Literatuurlijst 21
Bijlage I – Limesurvey 25
Bijlage II - Brochure Filosofie 32
Bijlage III – Brochure Geschiedenis 33
Bijlage IV – Brochure History 34
Bijlage V – Brochure Literatuurwetenschap 35
Bijlage VI – Brochure Literary Studies 36
Bijlage VII – Tabel 2: Resultaten 37
Bijlage VIII – Tabel 3: Hypotheses 39

1. Aanleiding

In februari 2018 bracht de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) een rapport uit, waarin beschreven is hoe het staat met de huidige talen in Nederland. Uit het rapport komen als voornaamste conclusies dat de Nederlandse taal een belangrijke rol speelt in de communicatie tussen inwoners van Nederland en dat "meertaligheid het hoofdkenmerk is van de Nederlandse maatschappij" (KNAW, 2018, p. 61). Omdat meertaligheid zo belangrijk is, is het noodzakelijk dat er een hernieuwd taalbeleid komt voor Nederland, waarmee de talige infrastructuur kan worden verbeterd (KNAW, 2018, p. 61). Daarbij moet worden gekeken naar de verbetering van het Nederlands, Engels en andere relevante talen voor Nederland.

In het Nederlandse onderwijssysteem wordt er al een langere tijd gekeken naar de integratie van het Engels in het taalbeleid. Meer Engelstalig onderwijs zou bij kunnen dragen aan een goede internationale positie van Nederland: er worden daardoor meer studenten uit het buitenland aangesproken en tegelijk worden Nederlandse studenten hoog opgeleid in een andere taal dan hun moedertaal. Deze verengelsing zorgt ook voor discussie; zo hebben de Vereniging van Universiteiten (VSNU) en Vereniging van Hogescholen (VH) een internationaliseringsagenda uitgebracht, waarin staat dat er kritisch moet worden gekeken naar hoe het Engels verweven gaat worden in het onderwijs (Vereniging van Hogescholen en Vereniging van Universiteiten, mei 2018).

Universiteiten trekken met het aanbod van Engelstalige opleidingen internationale studenten aan, maar tegelijkertijd is het de vraag wat Nederlandse studenten daar zelf van vinden. Het is niet bekend of Nederlandse studenten de voorkeur geven aan een Nederlandstalige of Engelstalige opleiding. In dit onderzoek zal daarom een groep studenten binnen één faculteit van de Universiteit Utrecht worden gevraagd naar hun houding ten opzichte van de voertaal van een bacheloropleiding. Door middel van een gecontroleerd experimenteel design waarbij er twee verschillende groepen zijn, zullen attitudes worden gemeten ten opzichte van de voertaal van een bacheloropleiding (Nederlands of Engels). Op die manier wordt er een analyse gemaakt van de status van het Nederlands en Engels als voertaal van een opleiding. Tot slot zullen de attitudes van Nederlandse studenten over de voertaal van een opleiding worden beschreven en worden er mogelijkheden gegeven voor vervolgonderzoek.

2. Theoretisch kader

De onderzoeksvraag is tot stand gekomen door te kijken naar de huidige situatie omtrent de internationalisering van de maatschappij. Hierbij zal worden ingegaan op de internationalisering en het taalbeleid in het hoger onderwijs, waarbij de aandacht met name

gericht zal zijn op onderwijs op universiteiten. Daarbij wordt er specifiek gekeken naar het taalbeleid wat wordt gehanteerd binnen de faculteit Geesteswetenschappen van de Universiteit Utrecht.

2.1 Internationalisering van de maatschappij

Uit het rapport van de KNAW (2018) blijkt dat het nodig is een nieuw taalbeleid te creëren voor Nederland om daarmee de reeds aangenomen internationale positie te kunnen behouden. De internationale positie van een land komt gedeeltelijk tot stand door te kijken naar het onderwijs in dat land. Zo representeren recentelijk afgestudeerden ten eerste een maatschappij en het werkveld waarin zij zich gaan bevinden (Qiang, 2003, p.248). Ten tweede worden in het onderwijs wat zij hebben gevolgd technologieën en theorieën geleerd, die voorbijgaan aan de nationale grenzen. Ten derde worden studenten uit het buitenland geworven om een opleiding te volgen in een land (Qiang, 2003, p.249). Deze internationale studenten zorgen voor een groot deel van de inkomsten van een onderwijsinstelling; internationale studenten hebben namelijk veel geld te besteden en zijn vaak zelfvoorzienend (Altbach & Knight, 2007).

Deze drie aspecten van het onderwijs dragen bij aan de internationale positie van een land. Om die internationale positie te behouden sluiten onderwijsinstellingen zich aan bij de *global flow* van educatie (Fabricius, Mortensen & Haberland, 2017, p.578). Deze global flow houdt in dat er meegegaan wordt in de veranderingen die op grote schaal plaatsvinden. Door de global flow wordt er momenteel gekeken naar wat voor stappen er genomen dienen te worden in het onderwijs om mee te kunnen in de internationalisering, zoals de KNAW (2018) ook heeft benoemd. In de toekomst zal internationalisering dan ook meer de norm dan een uitzondering zijn. Hiervoor zullen interculturele vaardigheden, attitudes en kennis een belangrijker deel moeten worden van de ontwikkeling van de studenten dan tot op heden is gebeurd (Coelen, 2015, p.5). Het is echter niet duidelijk wat de behoefte van studenten zelf hierover is.

De Vereniging van Universiteiten en Vereniging Hogescholen (2018, p. 4) zeggen dat het belangrijk is dat internationalisering op zichzelf geen doel is, maar dat het ‘een meerwaarde moet zijn voor de kwaliteit van het hoger onderwijs’. Zo moet internationalisering bijdragen aan de kwaliteit van het onderwijs, een toegevoegde waarde zijn voor het perspectief op de arbeidsmarkt en de internationale mogelijkheden van Nederland versterken (Vereniging van Hogescholen & Vereniging van Universiteiten, 2018).

De opkomst van het Engels roept daarbij vragen op over wat Nederlanders vinden van het Engels. Booij (2001, p.348) stelt dat het Engels een hoge status heeft in Nederland, vanwege het feit dat het Engels een internationale taal is en het gebruikt wordt als lingua franca, een communicatietaal. Daarnaast krijgt het Engels deze hoge status doordat het Engels niet

verbonden is aan één land en cultuur, maar dat het Engels over de gehele wereld op verschillende plekken gesproken wordt (Booij, 2001). Uit grootschalig attitudeonderzoek onder Nederlanders blijkt dat het Engels een grote waarde heeft voor Nederlanders en dat zij het belangrijk vinden het Engels juist te kunnen spreken. Daarnaast komt er ook uit het onderzoek dat 9 op de 10 mensen het Nederlands belangrijker achten voor Nederlanders dan het Engels (Edwards, 2016). Dat het Engels een hoge status heeft in Nederland en dat Nederlanders Engels willen leren, is niet alleen positief. Het Engels neemt zo de plek in van andere talen, waardoor deze mogelijk hun status verliezen (De Wit, 2011).

2.2 Taalbeleid in het Nederlandse onderwijs

Onderwijs is van nature voornamelijk uniform en eentalig (Spolsky, 2009, p.91). Pas als dat voor problemen zorgt, is het de taak van bestuurders binnen een onderwijssysteem om na te denken over invulling van een taalbeleid (Spolsky, 2009, p.91). Dat is wat er nu staat te gebeuren in Nederland vanwege de behoefte om een internationale positie aan te kunnen houden. Hoewel internationalisering in het onderwijs mogelijk is door een meertalig taalbeleid in te voeren (KNAW, 2018), wordt er nu nog voornamelijk naar de integratie van het Engels in het onderwijs gekeken. Engels is namelijk de meest aangenomen tweede taal en daarbij wordt er in de wetenschappelijke wereld voornamelijk in het Engels gecommuniceerd (Altbach, 2004).

De laatste jaren is het voor docenten in Nederland mogelijk om gedeeltelijk in het Engels te doceren als alternatief voor het Nederlands (De Wit, 2011). Een deel van de opleidingen in het hoger onderwijs in Nederland heeft het Engels zelfs als voertaal. Uit de cijfers van de Vereniging van Hogescholen en Vereniging van Universiteiten (2018) blijkt dat 23% van de bacheloropleidingen in Nederland momenteel in het Engels gegeven worden, tegenover 65% van de bacheloropleidingen in het Nederlands. Bij masteropleidingen is het omgekeerd: 74% van de masteropleidingen in Nederland hebben het Engels als voertaal, tegenover 16% van de masteropleidingen met de voertaal Nederlands (figuur 1).

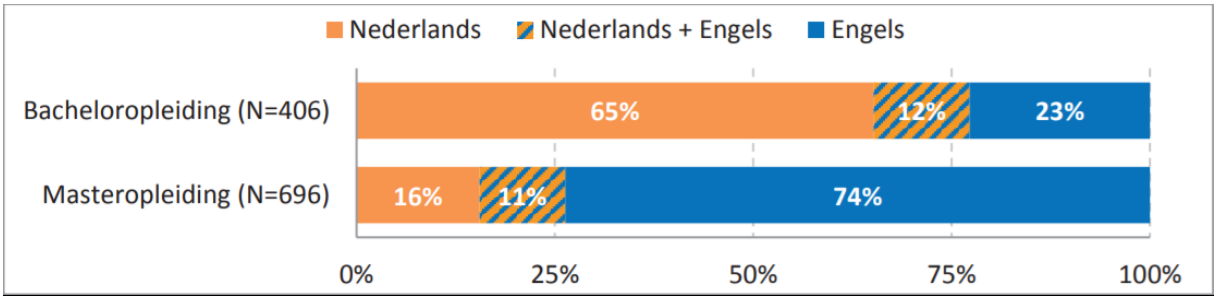

Figuur 1: Voertalen van opleidingen in 2017-2018 in Nederland (Vereniging van Hogescholen en Vereniging van Universiteiten, 2018, p. 67).

De keuze voor het taalbeleid (Nederlands of Engels) is niet eenvoudig. Zo is het belangrijk dat de docent een goede beheersing heeft van het Engels, wanneer er in het Engels wordt gedoceerd. Dat is niet altijd het geval en dat zorgt ervoor dat de kwaliteit van het onderwijs achteruitgaat (De Wit, 2011). Als onderwijs meer Engelstalig wordt, zijn er ook zorgen met betrekking tot het Nederlands: de Internationale Vereniging van de Neerlandistiek (IVN) benoemt het grote tekort aan academisch geschoolde docenten Nederlands, wat alleen maar groter lijkt te worden nu opleidingen minder aandacht aan het Nederlands besteden (IVN, 2017). Anderzijds heeft de IVN een rapport uitgebracht waarin de huidige staat van het Nederlands op wereldwijd niveau beschreven staat. Uit dat rapport blijk dat het Nederlands een belangrijke taal is voor veel sectoren en dat het Nederlands ook in andere landen gedoceerd wordt, dan waar het Nederlands de standaardtaal is. (IVN, 2017; KNAW, 2018). Ook dat moeten worden meegenomen in de keuzes over taalbeleid.

2.3 Taalbeleid op de Universiteit Utrecht binnen de faculteit Geesteswetenschappen

De situatie op de Universiteit Utrecht (UU) wijkt af van het gemiddelde aantal opleidingen die Engelstalig zijn op Nederlandse universiteiten, zoals beschreven bij paragraaf 2.2 (figuur 1). De UU is namelijk terughoudend in de verengelsing van het onderwijs en heeft zich nog het minst van alle universiteiten aangepast naar de internationaliseringsnormen in Nederland (NOS, 2018). In studiejaar 2015-2016 had 8,51% van de bacheloropleidingen aan de UU de voertaal Engels en 85,11% van de bacheloropleidingen de voertaal Nederlands (KNAW, 2017).

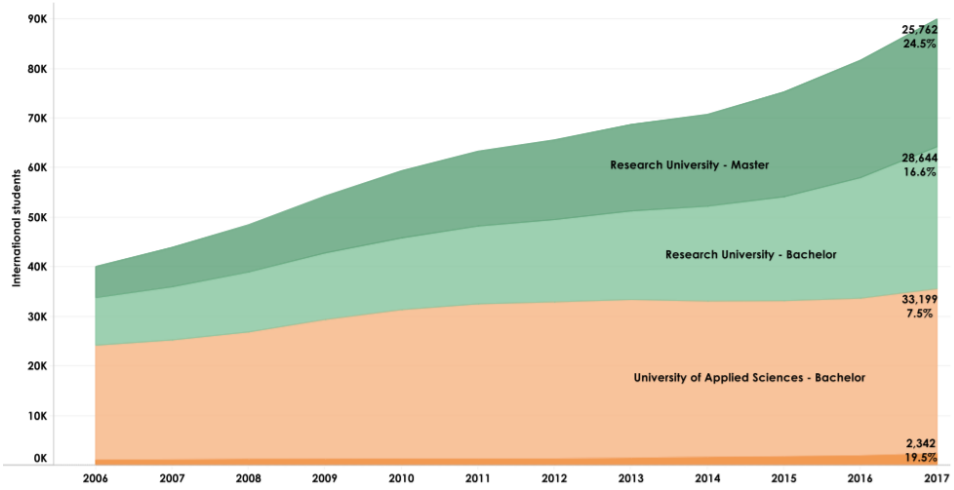

Figuur 2: Aantal aanmeldingen van internationale studenten bij Nederlandse universiteiten (Nuffic, 2018, p. 5).

In het strategisch plan van 2016-2020 heeft de UU de doelen, die de UU beoogt te behalen, genoteerd. Een belangrijk punt daarvan is dat de UU diversiteit wil laten zien; dit gebeurt onder andere door meer bachelor- en masteropleidingen Engelstalig te maken en

daarmee meer internationale studenten aan te spreken (Universiteit Utrecht, 2016). Uit gegevens van Nuffic (2018) blijkt dat er meer internationale studenten zich hebben aangemeld bij Nederlandse universiteiten de laatste jaren (figuur 2) en de UU wil deze kunnen ontvangen. De UU wil ook investeren in meer interculturele vaardigheden voor studenten en medewerkers om op die manier voor iedereen een prettige omgeving te creëren en de internationale positie van de UU te verbeteren (Universiteit Utrecht, 2016). Het is onduidelijk of de UU op deze manier wel een prettige omgeving behoudt voor de Nederlandse studenten, want het is niet bekend hoe Nederlandse studenten tegenover deze internationale positie staan.

Hoewel een klein percentage van de bacheloropleidingen aan de UU de voertaal Engels heeft, zijn er wel mogelijkheden voor internationale studenten om cursussen in het Engels aan de UU te volgen. Zo biedt de UU studenten de mogelijkheid een cursus in een bepaalde luistertaal te volgen. “Luistertaal is een vorm van meertalige communicatie waarbij beide sprekers een andere taal gebruiken, maar voldoende receptieve vaardigheid in de taal van de ander hebben om elkaar goed te kunnen verstaan: zij hoeven de taal van de ander dus niet te kunnen spreken.” (Universiteit Utrecht, z.d.-a). Dat houdt onder andere in dat de toetsing van een cursus in een andere taal dan de oorspronkelijke voertaal van een cursus kan worden voltooid (Universiteit Utrecht, z.d.-a). De UU biedt studenten momenteel de mogelijkheid 89 verschillende cursussen in een luistertaal te volgen. Deze cursussen vallen onder het departement Talen, literatuur en communicatie van de faculteit Geesteswetenschappen. Deze faculteit houdt zich bezig met verengelsing en kijkt naar de opties om het Engels een grotere rol te geven in het taalbeleid. Gezien het aanbod van cursussen met een luistertaal en het feit dat de faculteit openstaat voor verengelsing, is deze faculteit een interessante casus voor dit onderzoek.

Voor deze faculteit is het daarnaast van belang om te kijken naar internationalisering, omdat er veel wordt bezuinigd op het onderwijs en kleine cursussen daarmee worden bedreigd in hun bestaansrecht (Waterlander, 2018). Door cursussen aan te bieden in het Engels, melden mogelijk meer internationale studenten zich aan, welke kunnen zorgen voor meer inkomsten (Altbach & Knight, 2007). De faculteit kan op die manier voldoende onderwijs aan blijven bieden. Op de Universiteit van Amsterdam is dat reeds gebeurd: opleidingen van de faculteit Geesteswetenschappen hebben 42% meer aanmeldingen gehad door de verengelsing van bacheloropleidingen (Strikkers, 2016).

In deze studie wordt er gekeken naar waar studenten zelf op zitten te wachten wat betreft de verengelsing van opleidingen. Een Engelstalige opleiding trekt studenten uit het buitenland, maar het is onzeker of er ook meer Nederlandse studenten door worden aangesproken. Er

worden binnen de Universiteit Utrecht informele bijeenkomsten georganiseerd om erachter komen wat de mening is van studenten over deze vragen (Bronkhorst, 2016), maar wetenschappelijk onderzoek ontbreekt nog.

Om te onderzoeken hoe de huidige studenten tegenover de voertaal van het onderwijs staan, zal er een attitudeonderzoek worden uitgevoerd. Hierbij zal de volgende vraag centraal staan: "Hoe staan Nederlandse studenten van de Universiteit Utrecht van de faculteit Geesteswetenschappen tegenover de voertaal van een bacheloropleiding?" Er zal hierbij worden gekeken naar de voertalen Nederlands en Engels. Met het oog op de internationalisering en het belang van het Engels in de wereld (Altbach, 2004) is de verwachting hierbij dat studenten positievere attitudes hebben over een Engelstalige bacheloropleiding dan over een Nederlandstalige bacheloropleiding.

3. Methode

Er is een kwantitatief attitudeonderzoek uitgevoerd, waarbij gebruik is gemaakt van een gecontroleerd experimenteel design (paragraaf 3.1). Het onderzoek is uitgevoerd met een online vragenlijst, bestaande uit 3 opleidingsbrochures en stellingen, waarmee naar attitudes naar de voertalen van de opleidingen werd gevraagd (paragraaf 3.2). Aan het onderzoek hebben 46 proefpersonen meegedaan, die voor hun bacheloropleiding verbonden waren aan de UU (paragraaf 3.3).

3.1. Experimenteel design

Om te onderzoeken wat de attitudes zijn van studenten over de voertaal van een opleiding, is er een onderzoek ontwikkeld, geïnspireerd door de matched-guisetechniek (Lambert, Hodsgon, Gardner & Fillebaum, 1960). De matched-guisetechniek wordt voor veel soorten sociolinguïstisch onderzoek gebruikt en biedt mogelijkheden onderzoek te doen naar attitudes (Gaies & Beebe, 1991, p.158). Bij onderzoek waarbij de matched-guisetechniek wordt toegepast, worden attitudes gemeten over één taaluiting, die op meerdere manieren wordt gepresenteerd. Zo worden er meerdere varianten getoond van een woord, waartussen een verschil kan worden gemeten in attitudes. In het huidige onderzoek is gebruik gemaakt van dit design en zijn er meerdere varianten van tekstfragmenten, waarover attitudes werden gemeten.

In dit onderzoek waren de tekstfragmenten brochures van opleidingen van de faculteit Geesteswetenschappen. Een opleidingsbrochure is een korte introductietekst, waarin de basiskenmerken van een opleiding staan genoemd. Er zijn drie verschillende opleidingen vertegenwoordigd in de brochures, welke komen uit drie verschillende interessegebieden, waarin de Universiteit Utrecht onderscheid maakt op de website. De opleiding Filosofie is

afkomstig uit interessegebied Religie en filosofie, Geschiedenis uit Media, kunst, cultuur en geschiedenis en Literatuurwetenschap uit Talen en communicatie.

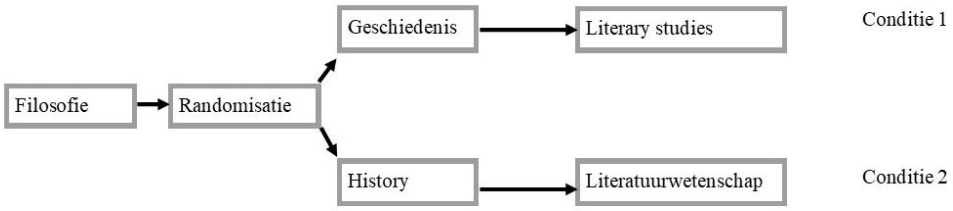

Figuur 3: Experimenteel design, waarbij verschillende brochures in verschillende condities worden getoond.

Van de opleidingen Geschiedenis en Literatuurwetenschap is er zowel een Nederlandse, als een Engelse variant. In figuur 3 is het experimentele design te zien, waarin de verschillende varianten van de opleidingen Geschiedenis en Literatuurwetenschap (resp. History en Literary Studies) te zien zijn. Er is gebruikt gemaakt van een between-groupdesign, waarbij er sprake was van twee condities (zie figuur 3). In elke conditie krijgen de proefpersonen de opleiding Filosofie te beoordelen. Daarna krijgen zij afhankelijk van de conditie de opleidingen Geschiedenis en Literary Studies of History en Literatuurwetenschap te evalueren.

Deze opleidingsbrochures zijn afkomstig van de website van Universiteit Utrecht (Universiteit Utrecht, z.d.-b; Universiteit Utrecht, z.d.-c). Deze oorspronkelijke websiteteksten (zie pagina 24) zijn gemanipuleerd, zodat in iedere brochure informatie staat over wat de opleiding inhoudt, over de richtingen die er zijn en wanneer het geschikt is voor iemand die een bacheloropleiding moet kiezen. De brochures van Geschiedenis en Literatuurwetenschap zijn inhoudelijk zo nauwkeurig mogelijk gelijkgesteld aan hun Engelstalige variant.

3.2. Procedure

Voor dit onderzoek zijn proefpersonen gevraagd een online vragenlijst in te vullen via de tool Limesurvey. Limesurvey maakt zelf een selectie van groepen met bijbehorende condities (zie figuur 3). Daarna werden proefpersonen gevraagd naar algemene gegevens, zoals de leeftijd, het geslacht, de meest-gebruikte taal in het dagelijks leven en de moedertaal. Tot slot is gevraagd aan welke faculteit zij een opleiding volgden en welke opleiding dat was (zie bijlage I). In de periode van 19 mei 2018 tot en met 30 mei 2018 is de vragenlijst online verspreid op Facebook, WhatsApp en mail via Blackboard.

3.2.1. Vragenlijst

De vragenlijst bestond uit stellingen en vragen die gingen over de bacheloropleiding en over de brochure. Hierbij werden de vragen over de bacheloropleiding gebruikt om de attitudes met

betrekking tot de voertaal van een opleiding te bevragen. De vragen over de brochure dienden als opvulling om de aandacht van de proefpersoon af te leiden van het doel van het onderzoek. Uit de pre-test bleek dat proefpersonen niet wisten dat het onderzoek over de voertaal van een bacheloropleiding ging en dat de opvulvragen de aandacht afleidden.

Alle vragen en stellingen (bijlage I) zijn geïnspireerd op de vragen die gesteld worden in de Nationale Studenten Enquête: de landelijke enquête waarmee wordt onderzocht hoe tevreden studenten in Nederland zijn met hun opleiding. Er is één vraag toegevoegd waarmee direct wordt gevraagd wat er wordt gedacht over de voertaal van de opleiding; dat is de vraag Voertaal "De voertaal van deze opleiding draagt bij aan mijn enthousiasme voor deze studie". Alle andere vragen en stellingen vroegen niet direct naar de voertaal van de bacheloropleiding, maar naar de bacheloropleiding zelf.

Voor de totstandkoming van een attitude is er een cognitief, affectief en conatief component nodig (Agheyisi & Fishman, 1960). Met de cognitieve component wordt er gekeken naar de kennis die een opleiding biedt. Met de affectieve component wordt het gevoel, wat een opleiding oproept, bevraagd. En met de conatieve component wordt er ingegaan op actie, zoals de mogelijkheden en het perspectief op de arbeidsmarkt die een opleiding verschaft. In dit onderzoek is gebruikt gemaakt van deze indeling bij het opstellen van de vragen en stellingen. In tabel 1 staat de indeling van componenten en stellingen.

De stellingen en vragen werden beantwoord op een 5-punts Likertschaal met als opties '1: Zeer oneens', '2: Oneens', '3: Neutraal', '4: Eens' en '5: Zeer eens'. Naast de vragen uit de categorieën is ook het eindcijfer van de opleiding bevraagd (tabel 1) en is de vraag "als je deze vraag leest, kruis dan oneens aan" toegevoegd om zo op te kunnen merken welke proefpersonen opletten gedurende het invullen van de vragenlijst (Berinsky, Margolis & Sances, 2014). In tabel 1 zijn daarnaast ook de hypotheses voor alle stellingen afzonderlijk benoemd.

Tabel 1

Indeling stellingen, componenten en hypotheses.

Naam van de stelling	Component	Stellingen	Hypothese (NE = Nederlands, EN = Engels)
Kennis	Cognitief	Als ik deze opleiding zou doen, verwacht ik dat ik voldoende kennis aangereikt krijg.	NE = EN
Academische vaardigheden	Cognitief	Op deze opleiding zou ik goede academische vaardigheden opdoen.	NE ≠ EN

Waarderen	Affectief	Ik heb het gevoel dat andere mensen deze studie zouden waarderen.	EN > NE
Baan	Affectief	Ik heb het gevoel dat studenten met deze opleiding een baan vinden in dit vakgebied.	EN > NE
Kwaliteit	Affectief	Ik heb het gevoel dat dit een kwalitatief goede opleiding is.	NE = EN
Activiteiten buiten studie	Affectief	Ik zou nog voldoende tijd hebben om activiteiten buiten mijn studie te doen.	NE > EN
Internationale arbeidsmarkt	Conatief	Deze opleiding bereidt studenten goed voor op de internationale arbeidsmarkt.	EN > NE
Nederlandse arbeidsmarkt	Conatief	Ik verwacht dat ik met deze opleiding goede mogelijkheden op de Nederlandse arbeidsmarkt zou hebben.	NE > EN
Cijfer		Wat voor cijfer geef je deze opleiding?	EN > NE
Aanraden		Zou je deze op basis van deze informatie de opleiding aanraden?	EN > NE
Voertaal	Affectief	De voertaal van deze opleiding draagt bij aan mijn enthousiasme voor deze studie.	EN > NE

3.3 Proefpersonen

Aan dit onderzoek hebben 57 proefpersonen meegedaan. Hiervan zijn 9 proefpersonen niet meegenomen in dit onderzoek, omdat zij een bacheloropleiding volgden aan een andere faculteit dan de faculteit Geesteswetenschappen. Daarbij zijn 2 proefpersonen niet meegenomen, omdat hun moedertaal of de meest-gebruikte taal in het dagelijkse leven een andere taal was dan het Nederlands.

De groep proefpersonen (N = 46) bestond uit 10 mannen en 35 vrouwen en één proefpersoon die niet wil worden geïdentificeerd met deze twee geslachten. 40 Proefpersonen waren op het moment van het onderzoek hun bacheloropleiding aan het volgen, 1 proefpersoon was het van plan te volgen en 5 proefpersonen hadden hun bachelor reeds afgerond. Hiervan volgden 23 proefpersonen een bacheloropleiding Taalwetenschap en 23 proefpersonen volgden andere opleidingen, zoals Communicatie- en Informatiewetenschappen en Kunstmatige intelligentie.

Onderverdeeld in beide groepen met bijbehorende condities, bestond groep 1 uit 26 (N = 26) proefpersonen (*M* = 20.62 jaar, *SD* = 2.06), waaronder 4 mannen, 21 vrouwen en 1 anders en groep 2 uit 20 (N=20) proefpersonen (*M* = 21.10 jaar, *SD* = 1.68), waaronder 6 mannen en 14 vrouwen. Deze gegevens laten zien dat er geen verschil was in leeftijd en geslacht tussen beide groepen.

4. Resultaten

Om te onderzoeken of de hypotheses aangenomen of verworpen moesten worden, zijn er statistische analyses uitgevoerd met behulp van het programma IBM SPSS Statistics 25. Na inzicht in de resultaten is besloten geen factoranalyse uit te voeren, wegens het gebrek aan samenhang tussen stellingen en een ander aantal factoren uit een factoranalyse bij de opleiding Geschiedenis en de opleiding Literatuurwetenschap afzonderlijk.

Voor de eerste analyse zijn de gegevens van alle opleidingen onder elkaar gezet per stelling (paragraaf 4.1), waardoor er een analyse kon worden uitgevoerd met het gemiddelde van alle opleidingen samen. Alle stellingen zijn behandeld op schaalniveau. Met deze gegevens is er voor iedere stelling afzonderlijk een onafhankelijke t-toets uitgevoerd, waarbij de voertaal de onafhankelijke variabele was en de uitkomst op de vragen de afhankelijke variabele.

Daarna is een ANOVA uitgevoerd om te onderzoeken of er een verschil is tussen de verschillende opleidingen (paragraaf 4.2). Er is gekeken naar interactie-effecten tussen de opleidingen (Geschiedenis en Literatuurwetenschap) en de voertaal. Deze analyse is nodig om te kijken of de resultaten uit de eerste analyse (paragraaf 4.1) gelden voor beide opleidingen of tot stand gekomen zijn door het gemiddelde te nemen van beide opleidingen.

Na interpretatie van deze gegevens zijn er per opleiding, waarbij er sprake was van twee voertalen, onafhankelijke t-toetsen uitgevoerd voor iedere stelling afzonderlijk (paragraaf 4.3).

Hierbij is de voertaal de onafhankelijke variabele en de uitkomst op de vragen de afhankelijke variabele.[1]

4.1 Onafhankelijke t-toets met alle opleidingen

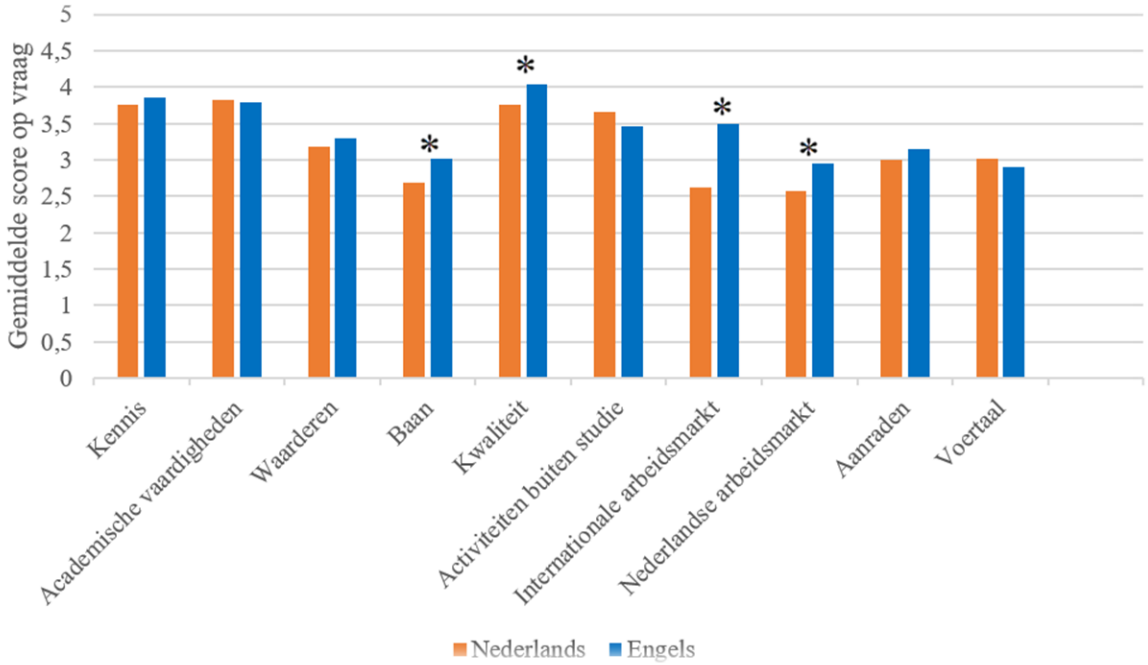

*Figuur 4: Gemiddeldes van alle brochures op de vragen uitgesplitst per voertaal, waarbij significante verschillen zijn aangeduid met een *.*

Uit de onafhankelijke t-toetsen bleek dat er op alle vragen verschillen waren tussen de voertalen (zie figuur 4). De stelling Baan "Ik heb het gevoel dat studenten met deze opleiding een baan vinden in dit vakgebied" werd gemiddeld positiever beoordeeld voor een Engelstalige opleiding (M = 3.02, SD = 0.88) dan voor een Nederlandstalige opleiding (M = 2.68, SD = 0.98): t(99.31) = -2.04, p =.04. Ook de stelling Kwaliteit "Ik heb het gevoel dat dit een kwalitatief goede opleiding is" werd gemiddeld positiever beoordeeld voor een Engelstalige opleiding (M = 4.04, SD = 0.70) dan voor een Nederlandstalige opleiding (M = 3.76, SD = 0.73): t(136) = -2.17, p =.03. Er is een significant verschil gevonden op de stelling Internationale arbeidsmarkt "Deze opleiding bereidt studenten goed voor op de internationale arbeidsmarkt" (t(74.82) = -4.76, p <.001), waarbij de attitudes over een Engelstalige opleiding (M = 3.50, SD = 1.09) gemiddeld positiever waren dan over een Nederlandstalige opleiding (M = 2.62, SD = 0.88). Er is ook een significant verschil gevonden op de stelling Nederlandse arbeidsmarkt "Ik verwacht dat ik met deze opleiding goede mogelijkheden op de Nederlandse arbeidsmarkt zou hebben" (t(100.99)=

[1] Na inzicht in de resultaten blijken er significante resultaten te zijn op de Kolmogorov-Smirnov-test en zijn de scores niet geheel normaal verdeeld. De verdelingen tonen kleine afwijkingen, maar deze zijn klein genoeg om toch parametrisch te toetsen. Bij interpretatie van de data zal dit in acht moeten worden gehouden.

-2.32, p =.02), waarbij de attitudes over een Engelstalige opleiding (M = 2.96, SD = 0.87) gemiddeld ook positiever waren dan over een Nederlandstalige opleiding (M = 2.58, SD = 0.99).

Voor de stellingen Academische vaardigheden en Activiteiten buiten studie (zie tabel 1) bleek dat de attitudes van een Nederlandstalige opleiding gemiddeld positiever waren dan de attitudes van een Engelstalige opleiding (zie figuur 4). Deze verschillen zijn echter niet significant. Voor alle andere vragen waren de attitudes ten opzichte van een Engelstalige opleiding gemiddeld positiever dan van een Nederlandstalige opleiding, maar ook deze tonen geen significantie. De eindbeoordeling ("Wat voor cijfer geef je deze opleiding?") van een opleiding met voertaal Engels kreeg gemiddeld een hoger eindcijfer dan een opleiding met voertaal Nederlands, maar het verschil is niet significant (zie tabel 2, bijlage VII). Op de vraag Voertaal, waarmee op directe wijze de attitude is gemeten, zijn de gemiddelde scores positiever voor een Nederlandstalige opleiding dan voor een Engelstalige opleiding (zie figuur 4). Dit verschil is niet significant.

4.2 ANOVA-analyse met splitsing van opleiding en voertaal

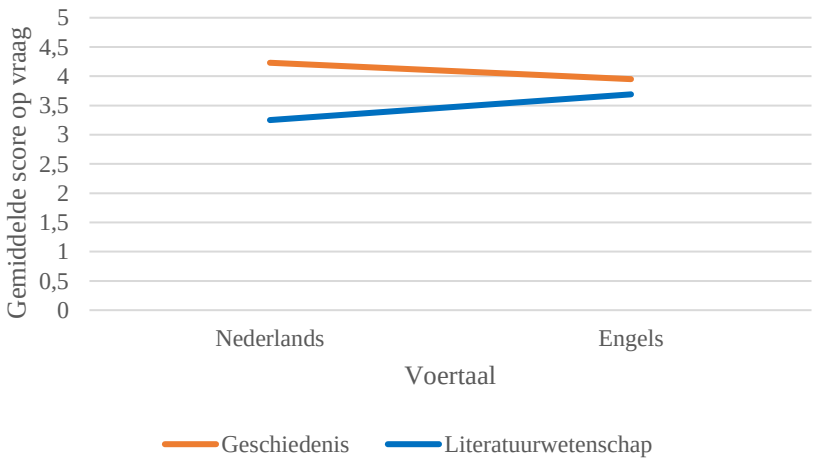

Figuur 5: Interactie-effect tussen voertaal en opleiding bij stelling Academische vaardigheden.

Uit de analyse met de univariate-ANOVA bleek dat er een interactie-effect van opleiding en voertaal is tussen de opleidingen Geschiedenis en Literatuurwetenschap bij de stelling Academische vaardigheden "Op deze opleiding zou ik goede academische vaardigheden opdoen": F(1,133) = 6.07, p = .02. Dat houdt in dat Geschiedenis positievere scores krijgt dan History en Literatuurwetenschap juist negatievere scores krijgt dan Literary Studies (zie figuur 5). Daarbij werd de opleiding Geschiedenis hoger beoordeeld dan Literatuurwetenschap, ongeacht de voertaal van de opleiding. Op de andere vragen is geen significante interactie gevonden. Ook zijn de gemiddeldes van Geschiedenis, Literatuurwetenschap en Filosofie op

alle stellingen verschillend (zie tabel 2 in bijlage VII) en dat wees erop dat de opleidingen niet aan elkaar gelijk gesteld konden worden.

Vanwege de afwijkende gemiddeldes tussen de verschillende opleidingen en het gevonden interactie-effect was het nodig per opleiding naar de attitudes over de voertalen te kijken en twee losse analyses uit te voeren (voor Geschiedenis en Literatuurwetenschap). Er is geen analyse gemaakt van Filosofie, omdat er geen Engelstalige variant is van Filosofie.

4.3 Onafhankelijke t-toets voor de opleidingen met twee voertalen

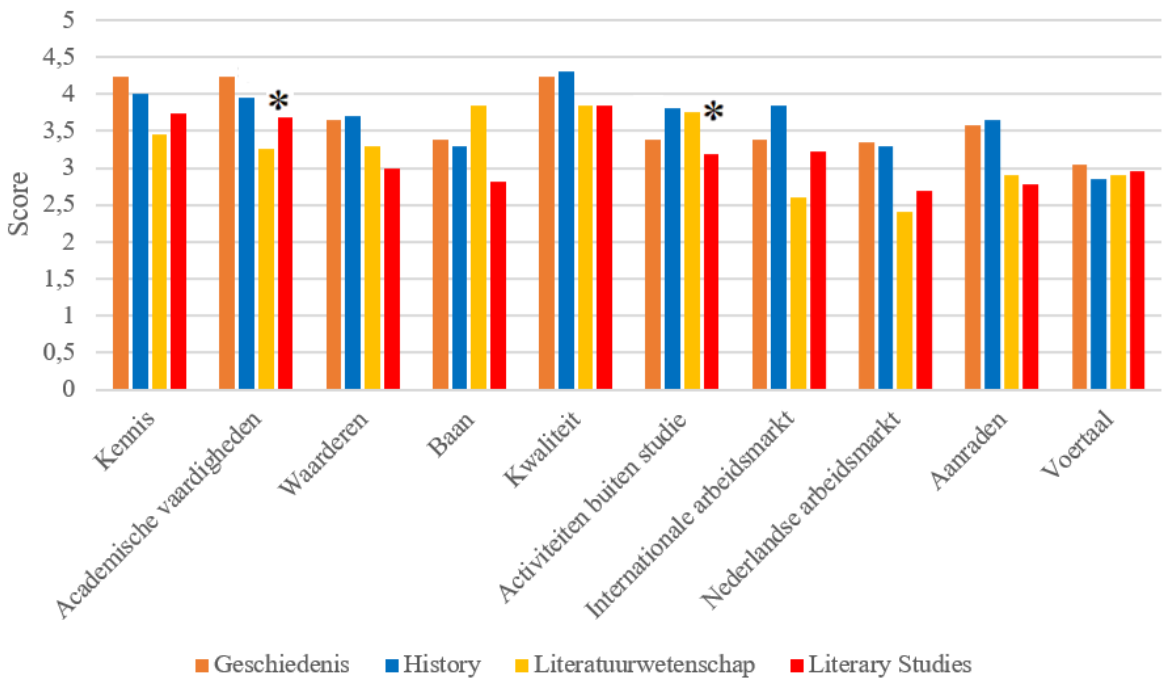

*Figuur 6: Gemiddeldes op de vragen van alle brochures uitgesplitst per voertaal en opleiding, waarbij significante verschillen zijn aangeduid met een *.*

Uit de onafhankelijke t-toets blijkt dat de Engelstalige opleiding Literary Studies (M = 3.69, SD = 0.88) gemiddeld significant positievere scores krijgt dan de Nederlandstalige opleiding Literatuurwetenschap (M = 3.25, SD = 0.79) op de stelling Academische vaardigheden "Op deze opleiding zou ik goede academische vaardigheden opdoen" [$t(44) = 2.04$, $p = .05$]. De scores voor de Nederlandstalige opleiding Literatuurwetenschap (M = 3.75, SD = 0.79) zijn daarnaast gemiddeld significant positiever op de stelling Activiteiten buiten studie "Ik zou nog voldoende tijd hebben om activiteiten buiten mijn studie te doen" dan voor de Engelstalige opleiding Literary Studies (M = 3.19, SD = 0.85) [$t(44) = -2.28$, $p = .03$]. In figuur 6 zijn de gemiddeldes van alle vragen per opleiding en voertaal te zien. Er zijn meer verschillen zichtbaar tussen de opleidingen en de voertalen, maar behalve de vragen

Academische vaardigheden en Activiteiten buiten studie van Literatuurwetenschap en Literary Studies, zijn deze niet significant. Er is ook geen significantie gevonden op de stellingen van de opleiding Geschiedenis.

Op de stelling Voertaal "De voertaal van deze opleiding draagt bij aan mijn enthousiasme voor deze studie" zijn er kleine verschillen in de gemiddeldes van de verschillende voertalen. Voor de opleiding Literatuurwetenschap worden er gemiddeld positievere attitudes toegekend aan de Engelstalige opleiding, terwijl er aan de opleiding Geschiedenis gemiddeld positievere attitudes worden toegekend aan de Nederlandstalige opleiding.

5. Discussie

Er werd in het algemeen verwacht dat de attitudes over een Engelstalige opleiding positiever zouden zijn dan over een Nederlandstalige opleiding. Voor de stellingen over de Nederlandse arbeidsmarkt en de Activiteiten buiten studie werd juist verwacht dat een Nederlandstalige opleiding positievere scores zou ontvangen dan een Engelstalige opleiding. Over de stellingen Kennis en Kwaliteit werd geen verschil verwacht tussen de verschillende voertalen van de opleidingen en op de stelling Academische vaardigheden werd een ongedefinieerd verschil verwacht tussen de voertalen van de opleidingen (tabel 1).

5.1 Interpretatie van statistische gegevens

Uit de t-toetsen met de drie opleidingen samen (beschreven in paragraaf 4.1) is er op vier stellingen een significant verschil gevonden tussen de gemiddelde scores van een Nederlandstalige opleiding ten opzichte van een Engelstalige opleiding. Drie stellingen hiervan hebben betrekking op werkgelegenheid. De Engelstalige opleiding scoort positiever dan de Nederlandstalige opleiding op de verwachtingen op het vinden van een baan in het vakgebied en de voorbereiding op zowel de internationale, als de Nederlandse arbeidsmarkt. De hypotheses van de stellingen Baan en Internationale arbeidsmarkt zijn op basis van deze resultaten aangenomen (tabel 3, bijlage VIII). Afgaand op deze significante verschillen heeft een student de voorkeur voor een Engelstalige opleiding, zelfs wanneer het gaat over de Nederlandse arbeidsmarkt. Dit is daarentegen niet in lijn met de vooraf gestelde hypothese voor deze stelling (tabel 3 in bijlage VIII). Een mogelijk samenhangend feit is dat een Engelstalige opleiding ook significant hoger scoort op de stelling "Ik heb het gevoel dat dit een kwalitatief goede opleiding is" dan een Nederlandstalige opleiding. Een kwalitatief goede opleiding verschaft wellicht ook een goede positie op de arbeidsmarkt, ongeacht in welke taal de opleiding wordt gedoceerd. De hypothese van de stelling Kwaliteit is echter niet aangenomen, omdat er een verschil is gevonden tussen de voertalen.

Uit het interactie-effect op de stelling Academische vaardigheden (beschreven in paragraaf 4.2) bleek dat er een verschil is tussen de gemiddelde scores van de verschillende opleidingen afhankelijk van de voertaal. Zo kregen de varianten van de opleiding Geschiedenis positievere scores dan de varianten van de opleiding Literatuurwetenschap. Studenten hebben dus positievere attitudes ten opzichte van de opleiding Geschiedenis, dan ten opzichte van de opleiding Literatuurwetenschap. Daarnaast blijkt uit het interactie-effect dat het uitmaakt wat voor opleiding er wordt aangeboden: van Literatuurwetenschap is de Engelstalige variant positiever beoordeeld dan de Nederlandstalige variant, maar van Geschiedenis is juist de Nederlandstalige variant positiever beoordeeld dan de Engelstalige variant.

Ook uit interpretatie van de gemiddeldes uit tabel 2 (bijlage VII) bleek een verschil tussen de verschillende opleidingen. Op veel stellingen scoort de Nederlandstalige opleiding Filosofie gemiddeld lager dan de Nederlandstalige opleiding Geschiedenis en de Nederlandstalige opleiding Literatuurwetenschap. Van Filosofie is er geen Engelstalige variant in dit onderzoek. Mogelijk heeft Filosofie daardoor de resultaten beïnvloed en zijn de resultaten minder valide. Het zijn dan immers niet de attitudes over de voertaal van een opleiding die zijn gemeten, maar de attitudes over een opleiding zelf.

Met de resultaten van de t-toetsen per opleiding afzonderlijk (beschreven in paragraaf 4.3) kan de hypothese van Academische vaardigheden voor de opleiding Literatuurwetenschap worden bevestigd. Er is een namelijk verschil tussen de opleidingen, waarbij de attitudes over de Engelstalige opleiding Literary Studies positiever zijn dan over de Nederlandstalige opleiding Literatuurwetenschap. Ook de hypothese op de stelling Activiteiten buiten studie is bevestigd, want de attitudes over de Nederlandstalige opleiding Literatuurwetenschap zijn gemiddeld positiever dan voor de Engelstalige opleiding Literary Studies. In de brochure staat echter dat beide opleidingen voltijdstudies zijn en er totaal 180 ECTS dienen te worden behaald. Desondanks hebben de studenten andere attitudes over de Engelstalige opleiding; dit is in lijn met wat van tevoren werd verwacht. Tevens blijkt uit de resultaten dat tijdens de Engelstalige opleiding Literary Studies betere academische vaardigheden worden verworven, maar het kost tegelijkertijd ook meer tijd om deze opleiding te volgen dan de Nederlandstalige variant. Bovenstaande verschillen zijn niet gevonden voor de opleiding Geschiedenis.

Uit de resultaten blijkt dat een Engelstalige opleiding op bepaalde aspecten gemiddeld beter ontvangen wordt dan een Nederlandstalige opleiding. De status van een Engelstalige opleiding is iets hoger dan de status van een Nederlandstalige opleiding. Er zijn twee hypotheses aangenomen voor het gemiddelde van de drie opleidingen (analyse uit paragraaf 4.1) en er zijn twee hypotheses aangenomen voor de opleiding Literatuurwetenschap (analyse

uit paragraaf 4.3). Omdat niet alle hypotheses kunnen worden aangenomen (zie tabel 3 in bijlage VIII), is er meer onderzoek nodig om te bewijzen dat de attitudes ten opzichte van een Engelstalige opleiding daadwerkelijk hoger zijn dan de attitudes ten opzichte van een Nederlandstalige opleiding.

5.2 Beperkingen huidig onderzoek

Binnen het huidige onderzoeksdesign is er uitgegaan van drie componenten voor de totstandkoming van een attitude, maar de drie componenten komen niet uit een factoranalyse. De drie componenten zijn in dit onderzoek daardoor niet als factor behandeld en dienden enkel als richtlijn voor het opstellen van de vragenlijst. Hierdoor kan de validiteit van de vragenlijst in twijfel worden getrokken.

Daarbij waren de data niet normaal verdeeld, waardoor interpretatie van de gegevens en het verwerpen, dan wel aannemen, van hypotheses zorgvuldig moet worden gedaan.

In dit onderzoek is één vraag toegevoegd (stelling Voertaal), waarmee op directe wijze gevraagd is naar de attitude ten opzichte van de voertaal van een opleiding. Op deze vraag is geen significantie gevonden, maar de gemiddeldes van de opleidingen (figuur 4, analyse 4.1) laten wel zien dat een Nederlandstalige opleiding een gemiddeld positievere beoordeling krijgt dan een Engelstalige opleiding. Opvallend is dat dit niet wordt teruggevonden in de andere stellingen, want daaruit blijkt dat de attitudes ten opzichte van een Engelstalige opleiding positiever zijn. Er lijkt dus een bepaalde discrepantie aanwezig te zijn: er wordt op de indirecte stellingen aangegeven positiever tegenover Engelstaligheid te staan, maar op de directe stelling wordt er juist aangegeven positiever tegenover Nederlandstaligheid te staan. Het is mogelijk dat stellingen, waarmee indirect naar de voertaal van een opleiding wordt gevraagd, zorgen voor andere resultaten dan stellingen, waarmee direct naar de voertaal van een opleiding wordt verwezen. Een mogelijke verklaring zou kunnen zijn dat de attitudes van studenten positiever zijn ten opzichte van een Engelstalige opleiding, maar zij zelf de voorkeur geven aan het volgen van een Nederlandstalige opleiding. Er is echter geen kwalitatieve data verzameld in dit onderzoek, die deze mogelijke verklaring zouden kunnen bewijzen.

5.3 Mogelijkheden voor vervolgonderzoek

Zoals eerder vermeld ontbrak wetenschappelijk onderzoek naar de attitudes van studenten ten opzichte van voertalen van bacheloropleidingen. Mocht dit onderzoek een aanleiding vormen om verder onderzoek te doen naar de attitudes van Nederlandse studenten, dan kan het huidige design van dit onderzoek daarbij worden toegepast op 2 manieren.

De eerste manier bestaat uit het werven van meer proefpersonen en de toepassing van het huidige design, maar dan over één opleiding. Hierdoor kan er een uitspraak worden gedaan over de voertaal (Nederlands of Engels) met betrekking tot één specifieke opleiding, die is getoond in de brochure.

Een tweede manier is de toepassing van het huidige design, maar dan niet met drie brochures, maar met de brochures van alle opleidingen binnen de faculteit Geesteswetenschappen. Hierdoor kan er een uitspraak worden gedaan over de voertaal (Nederlands of Engels) van een opleiding van de faculteit Geesteswetenschappen in het algemeen.

Zoals benoemd in paragraaf 2.1 blijkt uit grootschalig attitudeonderzoek dat Nederlanders een grote waarde toekennen aan zowel het Nederlands, als het Engels (Edwards, 2016). Om die reden is een onderzoeksontwerp met afleidende vragen, zoals beschreven in paragraaf 3.2, een interessante methode om onderzoek te doen naar attitudes. Mogelijk zijn er op indirecte wijze wel verschillen in attitudes over het Engels en het Nederlands te ontdekken, ook al geven Nederlanders aan dat zij een waarde hechten aan het Nederlands en Engels. Voor een vervolgonderzoek is het dan ook raadzaam te kijken naar stellingen, waarmee op indirecte wijze de attitudes ten opzichte van een taal worden gemeten.

6. Conclusie

Met dit onderzoek kan worden geconcludeerd dat er een klein verschil is in attitudes van Nederlandse studenten van de faculteit Geesteswetenschappen van de Universiteit Utrecht met betrekking tot de voertaal van een bacheloropleiding. Nederlandse studenten zijn op basis van deze twee opleiding iets positiever over een Engelstalige opleiding dan over een Nederlandstalige opleiding. Er moet hierbij vermeld worden dat er meer onderzoek nodig is, om met zekerheid deze hypothese te kunnen bevestigen. Er zou gesteld kunnen worden dat voertalen van opleidingen verschillende statussen krijgen, wat zou kunnen leiden tot andere attitudes over voertalen en andere keuzes van opleidingen voor bachelorkiezers. Met het oog op de vergrote positie van het Engels in de wereld en de overwegingen in het onderwijs om het Engels mee te nemen in het taalbeleid, is het raadzaam om uitgebreider onderzoek te doen naar de wensen van de Nederlandse studenten om deze in hun behoefte te kunnen blijven voorzien.

7. Literatuurlijst

Altbach, P. G. (2004). Globalisation and the university: Myths and realities in an unequal. *Tertiary Education & Management*, *10*(1), 3-25.

Altbach, P. G., & Knight, J. (2007). The internationalization of higher education: Motivations and realities. *Journal of studies in international education*, *11*(3-4), 290-305.

Berinsky, A. J., Margolis, M. F., & Sances, M. W. (2014). Separating the shirkers from the workers? Making sure respondents pay attention on self-administered surveys. *American Journal of Political Science*, *58*(3), 739-753.

Booij, G. (2001). English as the lingua franca of Europe: A Dutch perspective. *Lingua e stile*, *36*(2), 347-357.

Bronkhorst, X. (2016). Ontbijtsessie over taalbeleid: Goed Nederlands moet leiden tot goed Engels. Geraadpleegd op 26 april 2018 via https://www.dub.uu.nl/nl/achtergrond/ontbijtsessie-over-taalbeleid-%E2%80%98goed-nederlands-moet-leidentotgoedengels%E2%80%99.

Coelen, R. (2015). Why Internationalize Education? *International Higher Education*, (83), 4-5.

De Wit, H. (2011). Internationalization of Higher Education: Nine Misconceptions. *International Higher Education*, *62*, 6-7.

Edwards, A. (2016). *English in the Netherlands: Functions, forms and attitudes*. John Benjamins Publishing Company.

Fabricius, A. H., Mortensen, J., & Haberland, H. (2017). The lure of internationalization: Paradoxical discourses of transnational student mobility, linguistic diversity and cross-cultural exchange. *Higher Education*, *73*(4), 577-595.

Gaies, S. J., & Beebe, J. D. (1991). The Matched-Guise Technique for Measuring Attitudes and Their Implications for Language Education: A Critical Assessment.

Internationale Vereniging voor Neerlandistiek (2017). Rapport: De staat van het Nederlands in de wereld. Geraadpleegd op 26 mei 2018 via https://www.ivn.nu/rapport-115.

KNAW (2017, december). Nederlands en/of Engels? Taalkeuze met beleid in het Nederlands hoger onderwijs. Geraadpleegd op 15 maart 2018 via https://www.knaw.nl/nl/actueel/publicaties/nederlands-en-of-engels.

KNAW (2018, januari). Talen voor Nederland. Geraadpleegd op 12 maart 2018 via https://www.knaw.nl/nl/actueel/publicaties/talen-voor-nederland.

Lambert, W. E., Hodgson, R. C., Gardner, R. C., & Fillenbaum, S. (1960). Evaluational reactions to spoken languages. *The Journal of Abnormal and Social Psychology, 60*(1), 44-51.

NOS (2018). Reportage en gesprek: Gaat de verengelsing van het onderwijs te ver? Geraadpleegd op 21 mei 2018 via https://nos.nl/nieuwsuur/video/2232342-reportage-en-gesprek-gaat-de-verengelsing-van-het-onderwijs-te-ver.html.

Nuffic (2018). Incoming student mobility in Dutch higher education 2017-2018. Geraadpleegd op 27 mei 2018 via https://www.nuffic.nl/en/publications/find-a-publication/incoming-student-mobility-in-dutch-higher-education-2017-2018.pdf.

Qiang, Z. (2003). Internationalization of higher education: Towards a conceptual framework. *Policy futures in education, 1*(2), 248-270.

Spolsky, B. (2009). *Language management*. Cambridge University Press.

Strikkers, H. (2016). Engelstalige studies zorgen voor grote groei aanmelding FGw. Geraadpleegd op 27 mei 2018 via https://www.folia.nl/actueel/101903/engelstalige-studies-zorgen-voor-grote-groei-aanmeldingen-fgw.

Universiteit Utrecht (2016). Ambitie en actie richting diversiteit. Geraadpleegd op 9 april 2018 via https://www.uu.nl/organisatie/diversiteit-bij-de-universiteit-utrecht/ambitie-en-actie-richting-diversiteit.

Universiteit Utrecht (z.d-a). Luistertaal. Geraadpleegd op 10 april 2018 via https://students.uu.nl/gw/luistertaal.

Vereniging Hogescholen en Vereniging van Universiteiten (2018, 14 mei). Internationaliseringsagenda Hoger Onderwijs. Geraadpleegd op 15 mei 2018 via http://www.vsnu.nl/files/documenten/Domeinen/Internationaal/Internationaliseringsagenda%20Hoger%20Onderwijs_2018.pdf.

Vereniging van Universiteiten (2018, 1 februari). Internationale studenten in het wetenschappelijk onderwijs. Geraadpleegd op 10 april 2018 via https://www.vsnu.nl/f_c_internationale_studenten.html

Waterlander, A. (2018). Bestuur Geesteswetenschappen blijft bij bezuiniging ondanks 'sympathieke' petitie. Geraadpleegd op 27 mei 2018 via https://www.dub.uu.nl/nl/achtergrond/bestuur-geesteswetenschappen-blijft-bij-bezuiniging-ondanks-sympathieke-petitie.

Literatuurlijst voor de brochures

Universiteit Utrecht (z.d-b). Bachelor's programmes. Geraadpleegd op 9 april 2018 via https://www.uu.nl/bachelors/en/bachelorprogrammes.

Universiteit Utrecht (z.d-c). Bacheloropleidingen. Geraadpleegd op 9 april 2018 via https://www.uu.nl/bachelors/bacheloropleidingen.

Universiteit Utrecht (z.d.-d). Bachelors: Filosofie (BA). Geraadpleegd op 9 mei 2018 via https://www.uu.nl/bachelors/filosofie.

Universiteit Utrecht (z.d.-e). Bachelors: Filosofie (BA), Studieprogramma. Geraadpleegd op 9 mei 2018 via https://www.uu.nl/bachelors/filosofie/studieprogramma

Universiteit Utrecht (z.d.-f). Bachelors: Geschiedenis (BA) . Geraadpleegd op 5 mei 2018 via https://www.uu.nl/bachelors/geschiedenis.

Universiteit Utrecht (z.d.-g). Bachelors: History (BA). Geraadpleegd op 5 mei 2018 via https://www.uu.nl/bachelors/en/history.

Universiteit Utrecht (z.d.-h). Bachelors: Literary Studies (BA). Geraadpleegd op 9 mei 2018 via https://www.uu.nl/bachelors/en/literary-studies.

Universiteit Utrecht (z.d.-i). Bachelors: Literary Studies (BA), Curriculum. Geraadpleegd op 9 mei via https://www.uu.nl/bachelors/en/literary-studies/curriculum

Universiteit Utrecht (z.d.-j). Bachelors: Literatuurwetenschap (BA). Geraadpleegd op 9 mei 2018 via https://www.uu.nl/bachelors/Li

Universiteit Utrecht (z.d.-k). Bachelors: Literatuurwetenschap (BA), Studieprogramma. Geraadpleegd op 9 mei 2018 via https://www.uu.nl/bachelors/literatuurwetenschap/studieprogramma.

Bijlage I – Limesurvey

Voorpagina onderzoek

Bachelorbrochures

Beste lezer,

Bedankt dat je mee wil doen aan mijn onderzoek! Voor de Universiteit Utrecht doe ik een onderzoek naar bachelorbrochures van opleidingen van de faculteit Geesteswetenschappen aan de Universiteit Utrecht. Het gaat hierbij om de leesbaarheid van deze brochures en wat deze brochures bij studenten, die mogelijk deze opleiding zouden gaan doen, oproepen.

Je krijgt zo drie korte brochures te zien en ik wil je vragen deze aandachtig te lezen. Na iedere brochure volgen er een aantal stellingen. Tot slot zijn er nog een paar algemene vragen. Het gehele onderzoek duurt maximaal 10 minuten.

Deelname aan dit onderzoek is vrijwillig; het staat je op ieder moment vrij om te stoppen. Je antwoorden worden anoniem verwerkt en zullen enkel voor dit onderzoek worden gebruikt.

Er zijn geen goede of foute antwoorden, het gaat erom wat jij vindt.

Hierbij geef ik aan dat ik de introductie heb gelezen en ik vrijwillig meedoe aan dit onderzoek.*

○ Ja

Mijn bacheloropleiding *volg ik / heb ik gevolgd / ben ik van plan te volgen* op de Universiteit Utrecht. *

○ Ja

Vragenlijst volgend op alle opleidingsbrochures

Hoe denk je over de volgende stellingen?*

	Zeer oneens	Oneens	Neutraal	Eens	Zeer eens
Ik weet in grote lijnen waar deze opleiding over gaat op basis van de brochure.	○	○	○	○	○
Als ik deze opleiding zou doen, verwacht ik dat ik voldoende kennis aangereikt krijg.	○	○	○	○	○
Op deze opleiding zou ik goede academische vaardigheden opdoen.	○	○	○	○	○
Deze opleiding bereidt studenten goed voor op de internationale arbeidsmarkt.	○	○	○	○	○
Ik heb het gevoel dat andere mensen deze studie zouden waarderen.	○	○	○	○	○
De informatie staat helder verwoord,	○	○	○	○	○

waardoor ik een goed beeld krijg van de opleiding.					
Ik heb het gevoel dat studenten met deze opleiding een baan vinden in dit vakgebied.	○	○	○	○	○
Ik heb het gevoel dat dit een kwalitatief goede opleiding is.	○	○	○	○	○
Ik zou nog voldoende tijd hebben om activiteiten buiten mijn studie te doen.	○	○	○	○	○
Deze brochure maakt mij enthousiast voor deze opleiding.	○	○	○	○	○
De voertaal van deze opleiding draagt bij aan mijn enthousiasme voor deze studie.	○	○	○	○	○
Ik verwacht dat ik met deze opleiding goede mogelijkheden op de Nederlandse arbeidsmarkt zou hebben.	○	○	○	○	○

Na het lezen van deze brochure zou ik graag meer informatie krijgen over deze opleiding.	○	○	○	○	○

Wat voor cijfer geef je deze opleiding?*

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Cijfer	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○

Zou je deze op basis van deze informatie de opleiding aanraden?*

○ Nee, zeker niet

○ Nee, ik denk het niet

○ Misschien

○ Ja, ik denk het wel

○ Ja, zeker wel

Algemene gegevens

Wat is je geslacht? *

○ Man

○ Vrouw

○ Anders

Wat is je leeftijd?* …

In welke provincie woon je?*

○ Drenthe

○ Flevoland

○ Friesland

○ Gelderland

○ Groningen

○ Limburg

○ Noord-Brabant

○ Noord-Holland

○ Overijssel

○ Utrecht

○ Zeeland

○ Zuid-Holland

Wat is je moedertaal?*

☐ Nederlands

☐ Engels

☐ Anders

Welke taal gebruik je het meest in het dagelijks leven?*

☐ Nederlands

☐ Engels

☐ Anders

Bij welke faculteit volg(de) je je bacheloropleiding?*

○ Geesteswetenschappen

○ Bètawetenschappen

○ Recht, Economie, Management en Organisatie

○ Sociale wetenschappen

○ Geneeskunde

○ Diergeneeskunde

○ Geowetenschappen

Wat is je link met de faculteit Geesteswetenschappen van de Universiteit Utrecht?*

Vraag wordt alleen getoond als aan de volgende voorwaarden is voldaan:
Antwoord was 'Geesteswetenschappen' bij vraag 'Bij welke faculteit volg(de) je je bacheloropleiding?'

○ Ik volg een opleiding bij de faculteit Geesteswetenschappen.

○ Ik heb een opleiding bij de faculteit Geesteswetenschappen gevolgd.

○ Ik ben van plan een opleiding bij de faculteit Geesteswetenschappen te volgen.

Wat is de naam van je bacheloropleiding?* …

Vraag wordt alleen getoond als aan de volgende voorwaarden is voldaan:
Antwoord was 'Geesteswetenschappen' bij vraag 'Bij welke faculteit volg(de) je je bacheloropleiding?'

Bedankt voor het meedoen aan mijn onderzoek! Druk op 'Verzenden' om je antwoorden op te slaan.

Ben je benieuwd naar de uitkomsten van het onderzoek? Laat dan hieronder je mailadres achter.

…

Bijlage II - Brochure Filosofie

Filosofie (BA)

VAN DE KLASSIEKE OUDHEID TOT NU

In de bacheloropleiding Filosofie maak je kennis met de belangrijkste filosofen en hun denkbeelden uit de afgelopen 2500 jaar. In je eerste jaar volg je vakken over geschiedenis en ethiek, maar je duikt ook in de filosofie van de geest. Hoe werkt vrije wil? Daarnaast leer je nadenken over politiek en de maatschappij.

LOGISCH REDENEREN

Bij Filosofie in Utrecht ligt de nadruk op tekstbegrip en logisch redeneren. Je leert kritisch lezen, debatteren en zorgvuldig schrijven.

SAMENVATTING

VORM:	Voltijd
VOERTAAL:	Nederlands
TIJDSDUUR:	3 jaar
STUDIEPUNTEN:	180
BEGIN:	September
AANGEBODEN DOOR:	Geesteswetenschappen
TITULATUUR:	BA (Bachelor of Arts)

GEEN WERELDVREEMDE BEZIGHEID

We denken na over begrippen als goed en kwaad, waarheid en schoonheid, maar vergis je niet: filosofie is geen wereldvreemde bezigheid. Het gaat altijd weer om de reflectie op de normen en waarden, politiek, kunst en wetenschap, zoals we die kennen in onze samenleving.

DRIE RICHTINGEN

Vanaf het tweede jaar ga je je verdiepen binnen het vakgebied Filosofie. Er zijn drie verschillende richtingen: Ethiek & politiek, Taal, geest & wereld en Wat is de mens. Daarnaast is er ruimte in het programma om zelf cursussen te kiezen en kun je bijvoorbeeld een stage volgen of een semester in het buitenland studeren.

NIET VOOR OPPERVLAKKIGE TYPES

Heb je nadenken altijd een inspirerende bezigheid gevonden? Vind je veel zaken helemaal niet zo vanzelfsprekend als ze lijken? Neem je de tijd om kritisch te lezen? Dan is deze opleiding misschien iets voor jou. We ontleden zinnen regel voor regel en woord voor woord.

Bijlage III – Brochure Geschiedenis

Geschiedenis (BA)

Geschiedenis heeft de eerste plek behaald in de *Keuzegids Universiteiten 2017*. Vooral de docenten, de mate waarin je academische vaardigheden ontwikkelt en de studielast krijgen een goede beoordeling. Ook in de *Elsevier Gids* komt de Utrechtse bachelor dit jaar als beste uit de bus.

SAMENVATTING

VORM:	Voltijd
VOERTAAL:	Nederlands
TIJDSDUUR:	3 jaar
STUDIEPUNTEN:	180
BEGIN:	September
AANGEBODEN DOOR:	Geesteswetenschappen
TITULATUUR:	BA (Bachelor of Arts)

GESCHIEDENIS

Waarom zouden we ons bezighouden met het verleden? We leven toch in het hier en nu? Tijdens de studie Geschiedenis leer je dat geschiedwetenschap niet alleen over vroeger gaat, maar dat het juist ook actueel is. Je gebruikt je historische kennis om hedendaagse gebeurtenissen te begrijpen.
Het bestuderen van het verleden doe je aan de hand van allerlei bronnen: van originele brieven en munten tot inscripties en van diplomatieke verdragen tot propaganda-afbeeldingen. Je verzamelt en beoordeelt bewijsmateriaal, dat je vervolgens analyseert en interpreteert. Vaardigheden waar je op heel veel plaatsen iets aan hebt.
Op de Universiteit Utrecht vinden we het belangrijk om alles in perspectief te plaatsen. Dit betekent dat verschillende – elkaar soms tegensprekende – visies op het verleden centraal staan.

TWEE RICHTINGEN

In je eerste jaar maak je kennis met de geschiedenis van de oudheid tot de moderne tijd, maar niet per se in die volgorde. Vanaf het tweede jaar kun je via de track Geschiedenis verdergaan met het bestuderen van historische achtergronden en gebeurtenissen. Wil je onderzoek doen naar actuele internationale kwesties en hun historische achtergrond? Dan kun je vanaf jaar twee ook kiezen voor de richting Internationale Betrekkingen in Historisch Perspectief. Nadat je je bachelordiploma hebt behaald kun je een masteropleiding volgen om je verder te specialiseren. Je kunt bijvoorbeeld een Master Internationale Betrekkingen of Conflictstudies volgen.

GESCHIEDENIS IETS VOOR JOU?

Heb je een brede interesse en ben je bereid om diep te graven? Een geschiedenisstudent is extreem nieuwgierig. Maar je zoekt niet alleen naar antwoorden. Je wil vragen stellen en betrokken raken bij het maatschappelijk debat. Spreekt dit je aan? In dat geval is ons BA-geschiedenis programma misschien wat voor jou.

Bijlage IV – Brochure History

History (BA)

The *Keuzegids Universiteiten 2017* ranked Utrecht University's History programme as the best programme in the field in the Netherlands. Especially the teachers, the level of the acquired academic skills and the study load received good ratings. The *Elsevier Gids* also gave the Utrecht University history programme a top ranking.

SUMMARY

MODE OF STUDY:	Fulltime
LANGUAGE OF INSTRUCTION:	English
DURATION:	3 years
CREDITS:	180
START	September
OFFERED BY:	Humanities
DEGREE:	BA (Bachelor of Arts)

HISTORY

Why should we be concerned with the past? After all, are we not living in the here and now? In the History programme you will learn that historical studies are not just about the past, but also about the present. You will use your historical knowledge to understand contemporary events.
You will study history based on all kinds of sources: from original letters to coins and inscriptions and from diplomatic treaties to propaganda images. You will collect and evaluate evidence, which you will analyse and interpret. These are highly transferable skills.
At Utrecht University we think that it is important to put everything into perspective. This means that several - sometimes contradictory - views of the past play a central role.

TWO TRACKS

In the first year you will become acquainted with history from antiquities to modern times, not necessarily in that order. From the second year on, you can choose to obtain more in-depth knowledge of historical backgrounds and events through our History track. For students who are especially interested in International Relations and their historical background, we offer an International Relations in Historical Perspective track in the second year. Once you have been awarded your Bachelor's degree, you can follow a Master's programme to specialise even further. For instance, you could do a Master International Relations or Conflict Studies.

HISTORY THE THING FOR YOU?

Do you have a broad range of interests and are you also ready to dig deep? A history student is extremely curious, but you are not just looking for answers. You want to ask questions and get involved in the social debate. Does this sound appealing to you? In that case, our BA History programme might be just the thing for you.

Bijlage V – Brochure Literatuurwetenschap

Literatuurwetenschap (BA)

Literatuurwetenschap behoort volgens de *Keuzegids Universiteiten 2018* weer tot de top van het Nederlandse wetenschappelijk onderwijs. Vooral de inhoud van het programma, de docenten en de studielast worden hoog beoordeeld.

SAMENVATTING

VORM:	Voltijd
VOERTAAL:	Nederlands
TIJDSDUUR:	3 jaar
STUDIEPUNTEN:	180
BEGIN:	September
AANGEBODEN DOOR:	Geesteswetenschappen
TITULATUUR:	BA (Bachelor of Arts)

VAN GEDICHTEN TOT FANFICTIE

Wat maakt een tekst eigenlijk literatuur? Welke functie heeft literatuur in de samenleving, vroeger en nu? Bij de bachelor Literatuurwetenschap in Utrecht bekijk en vergelijk je literatuur van de oudheid tot en met de moderne tijd, ook in relatie tot andere kunsten en media. Van epos tot roman en van roman tot fanfictie.

GRENZELOOS

Loop een willekeurige boekhandel binnen en je vindt er literatuur geschreven door auteurs van over de hele wereld. Waarschijnlijk lees je zelf ook van alles door elkaar, Europese of Japanse literatuur, recent werk of romans uit het verleden, gedichten of fanfictie. Ook bij de opleiding Literatuurwetenschap ga je de grenzen over, want literatuur bestaat in vele talen en representeert veel verschillende culturen.

TWEE RICHTINGEN

Vanaf het tweede jaar ga je je verdiepen binnen het vakgebied literatuurwetenschap. Er zijn twee specialisaties: Wereldliteratuur en Literatuur in conflict. Wereldliteratuur leert je alles over het internationale en interdisciplinaire veld. Je leest voorbij de grenzen van de West-Europese literatuur. Ook maak je een nieuwe, internationale verzameling aan teksten eigen en leer je over de wijze waarop de literatuurwetenschap een uitgesproken vergelijkende wetenschap is geworden. In de richting Literatuur in conflict reflecteer je op de spanningen, conflicten en controverses in de relaties tussen literatuur en de samenleving. Je maakt kennis met de belangrijkste actuele debatten op dit gebied en je leert hoe je de historische en theoretische verbanden tussen literatuur, recht en politiek kunt interpreteren via individuele casestudy's.

VOOR LITERAIRE OMNIVOREN

Houd je van lezen? Ook in het Engels, Frans of Duits? Heb je belangstelling voor alle genres? Als dat het geval is, is de bachelor Literatuurwetenschap in Utrecht iets voor jou, want het is gemaakt voor literaire omnivoren. Het is belangrijk dat je een kritische lezer bent, die altijd op zoek is naar het verhaal achter het verhaal.

EEN VOORTDUREND DEBAT

De opleiding geeft je de middelen om gedegen onderzoek te doen. Ook is het belangrijk dat je leert om een standpunt in te nemen en te onderbouwen. Literatuurwetenschap is een voortdurend debat.

Bijlage VI – Brochure Literary Studies

Literary Studies (BA)

Our Literary Studies programme was voted the cream of the crop in the 2018 edition of the Selection Guide for Universities (*Keuzegids Universiteiten 2017*). The content of the programme, the lecturers and the workload in particular came in for a lot of praise.

SUMMARY

MODE OF STUDY:	Fulltime
LANGUAGE OF INSTRUCTION:	English
DURATION:	3 years
CREDITS:	180
START	September
OFFERED BY:	Humanities
DEGREE:	BA (Bachelor of Arts)

FROM POEMS TO FAN FICTION

How do we distinguish literary texts from non-literary ones? What role does literature play in society, and what role did it use to play? Students enrolled in Literary Studies will take a comparative look at literature of all eras, ranging from antiquity to the present time, focusing both on literature in itself and on its relation to other art forms and types of media. This programme includes everything from epic poems to novels and from novels to fan fiction.

WITHOUT BORDERS

Walk into a random bookshop and you will find literature written by authors from all over the world. In fact, it is likely that you are reading all sorts of literature yourself, be it European or Japanese literature, recent works or novels written in the past, poetry or fan fiction. Our Literary Studies programme will similarly allow you to cross such borders, as literature comes in many languages and represents many different cultures.

TWO TRACKS

In the second year, you will study literature more in-depth. There are two specialisations: World Literature and Literature in Conflict. World Literature teaches you everything about the state of the art regarding this international and interdisciplinary field. You will read literature originating from beyond Western Europe, master a new and international body of texts and learn how the study of literature has developed into a true comparative science. The track Literature in Conflict consists of a reflection on the tensions, conflicts and controversies in the relationship between literature and society. You will familiarise yourself with the main current debates in this field and learn how to interpret the historical and theoretical connections between literature, law and politics through individual case studies.

FOR LITERARY OMNIVORES

Do you love reading in multiple languages (English, French, German and Dutch)? Are you interested in any type of literature, no matter the genre? If so, Utrecht University's Literary Studies programme will fit you perfectly, because it is designed for literary omnivores. It is essential that you are a critical reader and that you are always looking for the story behind the story.

AN ONGOING DEBATE

Literary Studies will give you the tools to conduct research. It is also important to learn how to form and defend your own opinions. Literary sciences is an ongoing debate.

Bijlage VII – Tabel 2: Resultaten

Tabel 2

Gemiddeldes en standaarddeviaties van de vragen, uitgesplitst per voertaal en per opleiding

			N	M	SD
Kennis	Nederlands	Geschiedenis	26	4.23	0.43
		Literatuurwetenschap	20	3.45	1.00
		Filosofie	46	3.63	0.68
	Engels	Geschiedenis	20	4.00	0.65
		Literatuurwetenschap	26	3.73	0.60
Academische	Nederlands	Geschiedenis	26	4.23	0.43
vaardigheden		Literatuurwetenschap	20	3.25	0.79
		Filosofie	46	3.85	0.82
	Engels	Geschiedenis	20	3.95	0.61
		Literatuurwetenschap	26	3.69	0.68
Waarderen	Nederlands	Geschiedenis	26	3.65	0.63
		Literatuurwetenschap	20	3.30	1.03
		Filosofie	46	2.87	0.91
	Engels	Geschiedenis	20	3.70	1.08
		Literatuurwetenschap	26	3.00	0.69
Baan	Nederlands	Geschiedenis	26	3.38	0.75
		Literatuurwetenschap	20	3.85	0.99
		Filosofie	46	2.22	0.84
	Engels	Geschiedenis	20	3.30	0.92
		Literatuurwetenschap	26	2.81	0.80
Kwaliteit	Nederlands	Geschiedenis	26	4.23	0.59
		Literatuurwetenschap	20	3.85	0.59
		Filosofie	46	3.46	0.72
	Engels	Geschiedenis	20	4.30	0.66
		Literatuurwetenschap	26	3.85	0.68
Activiteiten	Nederlands	Geschiedenis	26	3.38	0.57
buiten studie		Literatuurwetenschap	20	3.75	0.79
		Filosofie	46	3.78	0.73
	Engels	Geschiedenis	20	3.80	0.83

		Literatuurwetenschap	26	3.19	0.85
Internationale arbeidsmarkt	Nederlands	Geschiedenis	26	3.38	0.75
		Literatuurwetenschap	20	2.60	0.88
		Filosofie	46	2.20	0.62
	Engels	Geschiedenis	20	3.85	0.88
		Literatuurwetenschap	26	3.23	1.18
Nederlandse arbeidsmarkt	Nederlands	Geschiedenis	26	3.35	0.85
		Literatuurwetenschap	20	2.40	1.00
		Filosofie	46	2.22	0.81
	Engels	Geschiedenis	20	3.30	0.98
		Literatuurwetenschap	26	2.69	0.68
Cijfer	Nederlands	Geschiedenis	26	7.23	0.95
		Literatuurwetenschap	20	6.50	1.15
		Filosofie	46	6.35	0.92
	Engels	Geschiedenis	20	7.45	0.83
		Literatuurwetenschap	26	6.27	1.08
Aanraden	Nederlands	Geschiedenis	26	3.58	0.70
		Literatuurwetenschap	20	2.90	0.79
		Filosofie	46	2.72	0.83
	Engels	Geschiedenis	20	3.65	0.81
		Literatuurwetenschap	26	2.77	0.99
Voertaal	Nederlands	Geschiedenis	26	3.04	0.96
		Literatuurwetenschap	20	2.90	1.17
		Filosofie	46	3.07	0.98
	Engels	Geschiedenis	20	2.85	1.31
		Literatuurwetenschap	26	2.96	0.92

Bijlage VIII – Tabel 3: Hypotheses

Tabel 3

Stellingen, hypotheses en mogelijke aanname van hypotheses.

Naam van de stelling	Stelling	Hypothese (NE = Nederlands, EN = Engels)	Hypothese aannemen?
Kennis	Als ik deze opleiding zou doen, verwacht ik dat ik voldoende kennis aangereikt krijg.	NE = EN	Hypothese niet aangenomen.
Academische vaardigheden	Op deze opleiding zou ik goede academische vaardigheden opdoen.	NE ≠ EN	Hypothese aangenomen voor Literatuurwetenschap, niet aangenomen voor Geschiedenis.
Waarderen	Ik heb het gevoel dat andere mensen deze studie zouden waarderen.	EN > NE	Hypothese niet aangenomen.
Baan	Ik heb het gevoel dat studenten met deze opleiding een baan vinden in dit vakgebied.	EN > NE	Hypothese aangenomen voor opleidingen samen, niet voor opleidingen onafhankelijk van elkaar.
Kwaliteit	Ik heb het gevoel dat dit een kwalitatief goede opleiding is.	NE = EN	Hypothese onjuist: er is aangetoond dat voor de opleidingen samen een Engelstalige opleiding gemiddeld significant hoger beoordeeld wordt dan

			een Nederlandstalige opleiding. Hypothese niet aangenomen voor opleiding onafhankelijk van elkaar.
Activiteiten buiten studie	Ik zou nog voldoende tijd hebben om activiteiten buiten mijn studie te doen.	NE > EN	Hypothese aangenomen voor Literatuurwetenschap, niet voor Geschiedenis.
Internationale arbeidsmarkt	Deze opleiding bereidt studenten goed voor op de internationale arbeidsmarkt.	EN > NE	Hypothese aangenomen voor opleidingen samen, niet voor opleidingen onafhankelijk.
Nederlandse arbeidsmarkt	Ik verwacht dat ik met deze opleiding goede mogelijkheden op de Nederlandse arbeidsmarkt zou hebben.	NE > EN	Hypothese onjuist: er is aangetoond dat voor de opleidingen samen een Engelstalige opleiding gemiddeld significant hoger beoordeeld wordt dan een Nederlandstalige opleiding. Hypothese niet aangenomen voor opleidingen onafhankelijk van elkaar.

Cijfer	Wat voor cijfer geef je deze opleiding?	EN > NE	Hypothese niet aangenomen.
Aanraden	Zou je deze op basis van deze informatie de opleiding aanraden?	EN > NE	Hypothese niet aangenomen.
Voertaal	De voertaal van deze opleiding draagt bij aan mijn enthousiasme voor deze studie.	EN > NE	Hypothese niet aangenomen.